

Методи маніпуляції суспільною думкою у соціальних інтернет-сервісах

Молодецька-Гринчук К.В., к.т.н., доцент

Житомирський національний агроєкологічний університет, м. Житомир

В сучасних умовах соціальні інтернет-сервіси (СІС) є найбільш популярним інструментом соціальних комунікації їх користувачів – акторів. Проте, позитивні комунікаційні характеристики СІС перетворили віртуальні спільноти на ефективний засіб проведення інформаційних операцій проти особистості, суспільства держави. Під час взаємодії акторів у СІС виникає низка психологічних явищ [1-2], використання яких зловмисниками для проведення інформаційних операцій створює передумови для маніпулювання суспільною думкою, впливу на свободу вибору акторів, емоційний і психічний стан, дискредитацію існуючої системи управління в державі тощо. Це призвело до появи протиріччя між новими загрозами інформаційній безпеці держави у СІС та існуючими науковими методами автоматизованого їх виявлення. Тому аналіз маніпулятивних технологій, які застосовуються для впливу на акторів є актуальним завданням на шляху забезпечення інформаційної безпеки держави. Серед найбільш дієвих технологій, які використовуються у віртуальних спільнотах СІС під час проведення інформаційних операцій, узагальнивши, виділимо наступні [1-3].

«Спіраль мовчання» – це модель комунікації, запропонована Е. Ноель-Нойманн, яка показала свою ефективність в СІС і описує особливості процесів висловлювання та поширення громадської думки. Суть моделі полягає в приховуванні акторами своєї громадянської позиції, якщо вона не співпадає з точкою зору більшості.

Стадний інстинкт акторів СІС пов'язаний з колективною поведінкою особистості й полягає в тому, що більша увага приділяється публікаціям контенту або віртуальним спільнотам з великою кількістю коментарів, «лайків», репостів, учасників тощо. Такими діями досягається соціалізація заданого контенту чи віртуальної спільноти, створюється ілюзія активного обговорення, їх значущості і критичності для учасників віртуальної спільноти.

Лідери думок в СІС представляють собою акторів або віртуальні спільноти акторів, які обізнані в деякій галузі. Вони публікують контент з власною оцінкою, поясненнями і аргументацією подій, а менш активні актори сприймають його як пояснення явищ й фактів. Лідери думок в СІС опосередковано впливають на сприйняття фактів більшістю учасників віртуальних спільнот.

Посилання на анонімний авторитет зводиться до згадування в якості

джерела контенту авторитетних осіб, наприклад, політиків, науковців, духовенства тощо. З метою збільшення переконливості контенту наводяться оцінки експертів, свідчення учасників подій, документи.

Емоційний резонанс в СІС використовується для створення у акторів віртуальних спільнот заданого емоційного стану і одночасної передачі контенту. Такий підхід забезпечує сприйняття контенту на рівні емоцій і вимкнення механізмів логіки і критичного мислення.

Відволікання уваги акторів спрямоване на їх перефокусування від першочергового контенту до другорядного, який поданий як сенсація. Таким чином створюється інформаційний шум в СІС, який приховує важливі події.

Міфи або фейки – це прийом поширення в СІС контенту, який містить викривлені, спотворені, вигадані факти про дійсність. Метою даної технології маніпуляції є забезпечення сприйняття акторами контенту як правди без критичного осмислення і перевірки фактів.

Нейролінгвістичне програмування застосовується у СІС для управління свідомістю акторів з використанням спеціальних лінгвістичних конструкцій контенту, образів, зображень, відео тощо.

Результати аналізу академічної літератури [1-3] показали, що узагальнюючи частинні ознаки маніпулятивного впливу на акторів СІС для їх виявлення доцільно виділити наступні: сумнівність викладених фактів; емоційне забарвлення контенту; тональність, сенсаційність, прихований (імплицитний) зміст.

Висновок. Результати аналізу сучасних методів маніпуляції суспільною думкою у СІС і узагальнення їх ознак було покладено в основу методики виявлення інформаційних операцій. Формалізація ознак маніпуляцій дозволила створити науковий базис для подальшого підвищення ефективності функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки держави у СІС.

Список літератури

1. Поліщук Ю. Я. Масмедіа як канал маніпулятивного впливу на суспільство / Ю. Я. Поліщук, С. О. Гнатюк, Н. А. Сейлова // Інформаційна безпека. – 2015. – Т. 21, Ч. 3. – С. 301–308.
2. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / [В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева та ін.] ; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. – [2-ге вид.] – К. : ЗАТ "ВПІОЛ", 2011. – 248 с.
3. Гришук Р. В. Основи кібернетичної безпеки : моногр. / Р. В. Гришук, Ю. Г. Даник ; під заг. ред. проф. Ю. Г. Даника. – Житомир : ЖНАЕУ, 2016. – 636 с.